

I N G E B L I K T

Moer

Moer 1996/2 opent met een artikel van Mariëtte Hoogeveen & Bart van der Leeuw over procesgericht schrijven in de basisschool met *WordKind*, een coursewarepakket ontwikkeld door het Instituut voor Leerplanontwikkeling (SLO, Enschede). De kern hiervan is een voor kinderen aangepaste versie van *Word for Windows 2.0*. De auteurs bespreken de didactische opvattingen achter het pakket en beschrijven de opbouw van de software en het lesmateriaal.

Drie van de Nederlandse kerndoelen voor de basisvorming (± van 12 tot 16 jaar) hebben betrekking op informatievaardigheden. Tot nu toe werden die in schoolboeken uitsluitend vertaald als leren omgaan met naslagwerken zoals het woordenboek, het spoorboekje en de radio- en TV-gids. Lode-wijk de Groot betoogt dat in een meer eigentijdse invulling de computer een centrale rol zou moeten krijgen bij tekstverwerken en gegevens verzamelen, en illustreert een en ander met concrete lessuggesties.

Wie interesse heeft voor het Nederlandstalig onderwijs in Suriname, kan informatie vinden in het artikel van Eva Essed-Fruin, Lila Gobardhan-Rambocus & Eva Tol-Verkuyl. Ze geven een korte geschiedenis van de taalpolitiek en de onderwijssituatie in Suriname en staan stil bij de Surinaamse T2-situatie.

Verder bevat dit nummer in de rubriek *Forum* het betoog van Rita Rymenans voor meer informatie-uitwisseling en samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen, dat eerder in **Vonk 25/2** is verschenen.

Jeugdliteratuur in de basisvorming

In februari is het nulnummer van **Jeugdliteratuur in de basisvorming** verschenen. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar en bevat direct bruikbare lessuggesties en achtergrondinformatie over aantrekkelijke jeugdboeken voor leerlingen ± van 12 tot 16 jaar. Verder staan in elk nummer ook een aantal korte besprekingen van nieuwe jeugdboeken en een overzicht van radio- en televisieprogramma's over jeugdliteratuur.

Het nulnummer bevat twee lessenreeksen bij *Gedwongen verzet* van Gijs Wanders, een aantal lessuggesties bij *Knetterende dagen, stomme nachten* van Norma Fox & Harry Mazer, en twee lessenseries over *Desnoods met geweld* van Jan de Zanger. Dit kennismakingsnummer kan gratis aangevraagd worden bij *NBLC Uitgeverij, Antwoordnummer 47001, NL-2504 VD Den Haag*.

Klapper

In **Klapper 3/4** (februari 1996) is het openingsartikel gewijd aan de filosofie van Janusz Korczak, waarin 'respect voor het kind' de rode draad vormt. Marian Koren woonde de Internationale Conferentie van de Nederlandse Korczak-stichting bij en doet verslag. Deze bijdrage wordt aangevuld met de voorstelling van het Vlaamse onderzoekscentrum Kind en Samenleving dat 'in de geest van Korczak' werkzaam is. Annemie Vercruysse en Mick Serneels gin-

gen praten met directeur Jan Van Gils.

Lieve Van Hilst en Ria Swinnen beschrijven drie varianten van het fenomeen 'leesclubs': een groep mensen (vaak vrouwen) die geregeld samenkomen om leeservaringen uit te wisselen.

Het Dienstencentrum Informatie Serfo is een recent opgestarte vzw die tegen betaling een service op het vlak van informatie-opsporing aanbiedt aan organisaties uit het sociaal-culturele veld en actiegroepen allerhande. Ria Swinnen en Mick Serneels hadden een gesprek hierover met Koen Moens, één van de verantwoordelijken.

In het cultureel centrum van Hasselt loopt het project Gemeenschapsinformatie, een voorbeeld van hoe informatie bij de burger gebracht kan worden. Fatima Ualgasi en Paul Vandeweerd interviewden Marc Goverts.

Zoals steeds zit in **Klapper** het uitneembare middenkatern *Pluizer* met recensies van recent verschenen kinder- en jeugdboeken.

Leesbevordering (1)

Leerkrachten die aan de slag willen rond leesbevordering of informatiegebruik kunnen contact opnemen met het Centrum voor Lezen en Informatie (LINC - voorheen PLOB). Het aanbod van deze sociaal-culturele dienst is zeer divers: publikaties, vormingsactiviteiten, en een documentatiecentrum. Enkele concrete voorbeelden zijn: een recensietijdschrift rond kinder- en jeugdboeken (*Pluizer*katern in **Klapper**), alternatieve literatuurlijsten, praktische lezingen rond boekplezier bij kinderen (ook peuters) op school en thuis, leesanimaties voor leerlingen uit het secundair onderwijs of voor deelnemers basiseducatie, een lezing over jongereninformatie en een infosessie over Internet... Een overzichtsbrochure van het aanbod in 1996 kan aangevraagd worden bij

LINC, Maria-Theresiastraat 20, 3000 Leuven, tel. 016/22.89.33.

Leesbevordering (2)

Eén van de taken van het KCLB is het ontwikkelen van een educatieve werking op het vlak van lectuurbegeleiding en leesbevordering. Daartoe verzorgt het centrum publikaties (zoals documentatiemappen, brochures en kritische keuzelijsten) die een hulp kunnen zijn bij het samenstellen van themapakketten, boekenkoffers, projectwerken, leeruitstappen naar de bibliotheek, auteursbezoeken in de klas. Recent stelde het KCLB een aantal nieuwe publikaties samen, gericht naar onderwijs en jeugdbibliotheken. Het overzicht kan aangevraagd worden bij

KCLB, Van Helmontstraat 29, 2060 Antwerpen, tel./fax 03/272.21.46.

Nascholing Begrijpend lezen

De Vakgroep Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht (J.H. Boonman, W.A.M. Kok & C.M. Offerhaus-Draijer m.m.v. D. Kalkman) heeft in samenwerking met het Instituut voor Leerplanontwikkeling in Enschede (Th. Boland) een nascholingspakket ontwikkeld voor het onderwijs in begrijpend lezen in het basisonderwijs. Het is in eerste instantie bedoeld voor cursusleiders die leraren in het basisonderwijs willen begeleiden en nascholen op het vlak van begrijpend en studerend lezen.

Het totale nascholingspakket bestaat uit negen modules die elk een bepaald aspect van het (onderwijs in) begrijpend lezen behandelen:

- 1 Onderwijs in strategieën voor begrijpend lezen;
- 2 Onderwijs in strategieën voor studerend lezen;
- 3 Toetsen en evalueren;
- 4 Diagnostiek en remediëring van problemen bij begrijpend lezen;
- 5 Het leren toepassen van strategieën voor begrijpend en studerend lezen

- (sluit aan op de modules 1 en 2);
- 6 Begrijpend lezen in de onderbouw ('ontluikende geletterdheid');
- 7 Ontwikkeling van de woordenschat en wereldkennis;
- 8 Leesteksten (leesbaarheid, selectie, tekstsoorten e.d.);
- 9 Onderwijsmethoden voor begrijpend en studerend lezen (Nederlandse schoolboeken en hulpmiddelen).

Elke module bestaat uit drie delen: achtergrondinformatie over het thema bestemd voor de cursusleider; cursusmateriaal bestemd voor de cursisten (samenvatting van de informatie over het thema en voorbeelden uit Nederlandse methoden voor begrijpend en studerend lezen); en cursusmateriaal bestemd voor gebruik door de cursusleider (opdrachten, transparanten, voorbeeldmateriaal).

Elke module is apart te verkrijgen tegen 20 NLG. Het volledige pakket in drie ringbanden kost 180 NLG (zonder verzendingskosten). Besteladres:

SLO, afdeling Verkoop, Postbus 2041, NL-7500 CA Enschede, tel. 00-31-53-4840 305.

Strategieën in het onderwijs Nederlands

In september 1994 verscheen het eerste rapport van het onderzoeksproject naar metacognitieve en cognitieve strategieën in het onderwijs Nederlands, onder de titel **Onvoltooid tegenwoordig** (Oscar de Wandel). In *Vonk* heeft de auteur de belangrijkste bevindingen van deze literatuurstudie op een rijtje gezet in twee artikels, getiteld *Metacognitieve en cognitieve strategieën: een wissel op de toekomst* (*Vonk* 24/2 (nov.-dec. 1994), p. 3-14 en *Vonk* 24/3 (jan.-feb. 1995), p. 3-18).

Het inventariserende deel werd afgerond met een studiedag (UIA, 2 mei 1995) waarop deskundigen uit Nederland en Vlaanderen hun ervaringen met strategiegericht onderwijs hebben uiteengezet. Die lezingen zijn gebundeld in *Vonk* 25/1 (sep.-okt. 1995), verslag van de studiedag over *De wisselwerking tussen instructie- en leerstrategieën*.

In een tweede onderzoeksfase werd in een vijfde klas Menswetenschappen van het Koninklijk Atheneum Morsel een pilootproject opgezet. Bedoeling was na te gaan hoe het gebruik van metacognitieve en cognitieve strategieën die bij luisteren, lezen, spreken en schrijven gehanteerd worden - zowel tijdens de instructie als tijdens de uitvoering van communicatieve taken - bevorderd kan worden. Aan de hand van een globaal informatiepakket is in de vakken Nederlands en geschiedenis onderzocht of, en zo ja welke vormen van kennisoverdracht plaats hebben. Speciale aandacht is besteed aan de vakoverschrijdende elementen binnen de gehanteerde strategieën. Het verslag van deze case-studie is nu verschenen:

Oscar de Wandel: **Pilootproject Strategieën in het onderwijs Nederlands. Eindrapport**. Antwerpen: Universiteit Antwerpen/Universitaire Instelling Antwerpen, 1995, 155 p.

Dit rapport kan tegen 300 fr. (inclusief verzendingskosten) besteld worden op het volgende adres:

UIA, departement Didactiek en Kritiek, t.a.v. Rita Rymenans, Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk, tel. 03/820.29.79, fax. 03/820.29.62.

Strategisch spellen

Medewerkers van het Centrum voor Taal-leerproblemen van de Vrije Universiteit te Amsterdam (Ietje Erkens, Ria Kleijnen en Willemien Tak m.m.v. Ans van Berkel en Jos Smeets) hebben de methode **Strategisch**

spellen ontwikkeld. Dit begeleidingsmateriaal is bestemd voor spellingzwakke en dyslectische leerlingen in het secundair en het volwassenenonderwijs. Het biedt de mogelijkheid om spellingproblemen op een strategische manier te benaderen. Dat houdt in dat specifieke spellingstrategieën en daarmee samenhangende leer- en metacognatieve strategieën worden aangeleerd.

Er zijn instap- en controletoeetsen opgenomen waarmee het materiaal nadere diagnostiseringsmogelijkheden biedt. Bovendien kan er gewerkt worden op drie niveaus, afhankelijk van de begeleidingsprioriteiten. Er worden strategieën voor alle spellingcategorieën opgenomen. Naast geïsoleerde spellingoefeningen bevat de methode ook functionele schrijfoopdrachten. De methode bestaat uit twee docentenklappers, waarin naast een algemene handleiding, de sleutel en de aanwijzingen voor de leerkracht, ook het leerlingmateriaal is opgenomen. Voor de leerlingen zijn er in totaal zeven werkboeken: *Instapwerkboek* (15 p.), *Werkboek Luisterwoorden* (112 p.), *Werkboek Regels in een woord* (98 p.), *Werkboek Regels voor woorden die met andere woorden samenhangen* (81 p.), *Werkboek Regels voor werkwoorden* (123 p.), *Werkboek Inprentwoorden* (75 p.) en een *Uitstapwerkboek* (24 p.). Alle onderdelen zijn afzonderlijk te verkrijgen. Het volledige pakket kost 685 NLG.

Besteladres: Swets Test Services, Heereweg 347b, NL-2161 CA Lisse, tel. 00-31-252-435375, fax 00-31-252-415888.

verzen, raadsels, enz. Beide deeltjes samen bevatten alle spellingnieuwigheden.

De werkboekjes kosten 40 fr. per stuk. Er zijn ook oplossingenboekjes verkrijgbaar tegen 200 fr. per stuk.

Besteladres: Onderwijs-Service vzw, Spoorwegstraat 19, 9250 Waasmunster, tel./fax 052/46.19.62.

Ons Erfdeel

In **Ons Erfdeel 39/2** (maart-april 1996) gaat het over de poëzie van de Nederlandse dichter Nachoem Wijnberg (Hans Groenewegen); de toekomst van de Vlaamse Beweging (een inleidend stuk van Jo Tollenaar met reacties van Herman Balthazar, Jaak Billiet, Yves Desmet, Marc Reynebeau, Manu Ruys en Adriaan Verhulst); Marleen Gorris, een 'feministisch moraliste' (Gerdin Linthorst); de ontmaskerende eerlijkheid van de Vlaamse cartoonist ZAK (Eric Bracke); discussies over het Nederlandse naamrecht (Peter Hoefnagels-Blommesteijn); de 'vergeten' dichter Jan van Nijlen (A.L. Sötemann); de nalatenschap van mecenas De Pont (Jaap Goedegebuure); de Atlas van Stolk, een verzameling historische prenten over de Nederlandse geschiedenis (J.C. Nix); de uitbouw van een permanente vorming in een vergrijzende samenleving (Huib Hinnekint); integratie en inburgering, de multiculturele Nederlandse samenleving onder druk (Hans Vermeulen); en een nieuwe interesse voor de historische roman in het Nederlandse taalgebied (Jane Fenoulhet).

De nieuwe spelling

Frank Pollet heeft in opdracht van Onderwijs-Service vzw twee werkboekjes met betrekking tot de nieuwe spelling geschreven, onder de titel **De nieuwe spelling?**

Een lachertje! Elk boekje bevat de essentiële theorie, gevolgd door oefeningen 'vermomd' als moppen, doordenkertjes, liedjes,